

L'Ofici de Periodista és un reconeixement que atorga el Col·legi de Periodistes anualment al professional que ha creat escola amb el seu tarannà i mestratge en una matèria que requereix rigor, estudi i dedicació. Enguany, la distinció ha estat per a Josep Maria Huertas Clavería, un home que, a banda d'altres mèrits, ha sabut apropar al ciutadà la història menuda i quotidiana dels barris per mitjà dels protagonistes, de les primeres fonts. Capçalera ha volgut concedir-li un espai perquè juntament amb un altre reconegut periodista, Santiago Ramentol, reflexioni sobre el present i el futur de la professió.

L'ofici de periodista, vist per dos mestres

Victoria Hita
Fotos: Josep Cano

La conversa té lloc a primera hora d'una tarda d'abril en el despatx que ocupa el Santiago Ramentol en un edifici oficial de la Via Laietana de Barcelona. El to és distès i molt cordial i sentir-los esdevé tot un luxe per a la redactora que transcriu aquest diàleg, farcit d'anècdotes i exemples trets de la premsa més recent.

El periodisme era un ofici perquè el periodista treballava com un artesà de la notícia?

Huertas Clavería- Bé, no mitifiquem. La notícia abans i ara té uns camins semblants. Nosaltres ens nodrim d'agències, del que ens deia la gent, igual que ara, l'únic que ara a més d'arribar-te un teletip, tens la informàtica que ha fet evolucionar la forma. Però en el fons, el material sensible és el mateix i s'han de tenir els mateixos criteris de valoració. Alguns s'han perdut una mica, perquè a vegades fa la sensació que no t'envien una notícia sinó una propaganda, ja que els missatges poden estar tan embolicats i tan elaborats que pràcticament el periodista no fa res, ni els contrasta.

Santiago Ramentol- Home...

H.C.- He exagerat una mica, però posaré un exemple. Quan vaig ser redactor en cap d'*El Periódico*, on vaig conèixer el Santi, Successos queia sota la meva jurisdicció i va haver-hi un moment en què vaig insistir molt que

la policia era una font molt important, però que calia contrastar, perquè la policia no s'havia reciclat, no s'havia democratitzat excessivament. Doncs bé, un dia, el governador civil em truca perquè el cap de policia volia dinar amb mi i no va entendre el que li vaig explicar.

No va entendre, què?

H.C.- Que contrastéssim la informació. Més d'una vegada hi ha hagut informació adulterada de la policia.

S.R.- Això es relaciona amb teories de la percepció neurològica. Quan intervé el periodista influeixen elements subjectius que fan que el resultat final no sigui el mateix que el fet en si. El periodista pot percebre una realitat falsa, però si està ben format i és curós, la pot traslladar al ciutadà de forma fiable. Després, cal seleccionar allò que és notícia dels fets irrellevants. És un procés de reelaboració de la realitat on pot haver-hi un exercici de subjectivitat o d'objectivitat. És una tasca molt noble, tan important com la que fa un mestre quan explica una assignatura o la d'un metge quan aplica un diagnòstic.

H.C.- M'agrada que el Santi parli de la selecció de les notícies, perquè molta gent no s'adona que aquí és on comença veritablement la tasca periodística.

Santiago Ramentol i Josep Maria Huertas Clavería durant l'entrevista.

Enmig del procés de percebre i traslladar, hi ha un treball d'anàlisi.

S.R.- És la diferència que hauríem de treballar molt i que en el Codi deontològic no està ben resolta. Informar, interpretar i opinar. Tota informació inclou una interpretació pretextual o textual. La informació pretextual és la que apuntava el Josep Maria, és quan decideixes que la notícia destaquï. Interpretació textual consisteix en situar la informació en el seu context, és a dir, el periodista quan fa una entrevista si no interpreta què vol dir el personatge pot treure'n declaracions que aquest mai no hagués signat. La interpretació no és una subjectivització de la informació, sinó fer-la més fiable. Una altra cosa és l'opinió, que és el judici subjectiu sobre un fet determinat. Ara hi ha una certa tendència a

dir que tot és opinió. Jo no hi estic gens d'acord.

El futur Estatut del Periodista Professional ha de millorar l'estat de la professió?

H.C.- Quan jo vaig començar, fa 40 anys, la professió estava molt despres-

"Molta gent no s'adona que on comença veritablement la tasca periodística és en la selecció de notícies" (Huertas)

tigiada, la meva mare va tenir un disgust quan li vaig dir... Després, la professió es posa de moda, es regularitza una mica i, en un moment donat, el Grup Democràtic de Periodistes alerta que hi havia companys que treballaven en un diari sense estar en plantilla; avui això sonaria ridícul...

Ara hi ha una contradicció: per un costat, els qui la valoren i per un altre, aquells que pensen que s'ha anat una mica lluny en aquesta mena de banalització. Pensava que serien els mitjans de comunicació sensacionalistes, però *El País* va haver de desmentir que l'actor

Keanu Reeves s'havia casat amb un productor. Dic *El País* perquè sembla que sigui el vèrtex de la piràmide de la seriositat. Ningú no se n'escapa

de la banalització i no solament en temes del cor.

S'ha banalitzat la informació sobre el Papa?

S.R.- S'ha entrat en el món de l'espectacle. Tot allò que és espectacle funciona. A més a més, si és espectacle

colorista, funciona i es transforma en una qüestió mimètica: si els altres han fet 24 hores sobre el tema, nosaltres 26, perquè si no quedarem malament. És un cercle viciós. El tema es converteix en una mena de panegíric on la televisió cedeix la locució a un periodista que no té ni idea del tema, o a un personatge que adora la persona morta i converteix allò en una lloança de 24 hores que no té cap substància.

H.C.- Hi ha molt pocs especialistes en informació religiosa... Però fa temps que es donen casos semblants. *El Periódico* va publicar nou pàgines sobre la mort de la mare del rei. Nou pàgines?! Total, que algú de la redacció, amb bon criteri, va plantejar si no ens hi havíem excedit. El director ho va reconèixer. Doncs bé, la redactora que en aquell moment tenia al seu càrrec la família reial va venir a veure'm i em va dir: "¿Quién es el redactor hijo de puta, republicano, que me ha denunciado por este tema?" Actualment, encara som en aquesta mena de circ.

S.R.- Crec, de totes maneres, que anem per bon camí. La professió s'ha de regular. Els metges fan uns estudis i tenen un col·legi amb un poder que sanciona si no aconsegueixen unes normes ètiques. Els advocats s'han de col·legiar obligatòriament. Per què els periodistes no? Sempre s'ha dit que el periodisme és una professió lliure. Ara bé, no pot ser que cadascú digui el que vulgui. Ha de tenir un codi deontològic i una col·legiació obligatòria.

Hi està d'acord, senyor Huertas?

H.C.- Jo estic en l'organisme que va ser partidari que no hi hagués col·legiació obligatòria perquè molta gent de la professió no tenia estudis de Periodisme. En Martí Gómez n'és un exemple. No sé si això es pot reconduir. Fa la impressió que tenim

bula sempre de tot i jo hi estic en contra.

S.R.- Sense la col·legiació obligatòria qui té bula és l'empresari. Pot fitxar a qui li doni la gana. A Catalunya hi ha un Consell de la Informació on acudir quan el periodista ha fet una mala autorització de la seva professió, i un Consell Audiovisual, que té cura dels continguts. A Madrid, el Pedro J. Ramírez li diu a això censura, probablement perquè no li deu interessar que es faci una anàlisi del seu mitjà. Hauríem d'anar més enllà: explicar la realitat amb la màxima fiabilitat per augmentar la qualitat de la democràcia. Quan veig en un programa escombraria que algú es fica en la vida íntima d'una persona i diu que és periodista, llavors dic que jo sóc una altra cosa. No vull compartir amb segons qui una professió. Com hi ha metges que no comparteixen la seva professió amb els curanderos. Els metges, però, tenen una professió perfectament delimitada i se senten orgullosos de ser-ne. El mateix hem de reclamar els periodistes.

Hi ha d'haver becaris a les redaccions?

H.C.- En els seus inicis un becari era una persona que anava a aprendre. Però en un moment donat algú va dir, "bé, amb mans que falten, que faci la cartellera o l'agenda o si és espavilat altres coses", és a dir, acaba treballant. El becari ha de ser una persona a la qual tu li facis de mestre. La majoria

"La majoria dels mitjans tenen menys gent de la que toca i, aleshores, el becari acaba sent un explotat" (Huertas)

de mitjans tenen menys gent de la que toca i, aleshores, el becari acaba sent un explotat, i en molts casos de franc.

S.R.- Crec que hi ha dos models de becari. El que diu el Josep M. i el que substitueix alguns aspectes del treball,

que hauria d'estar remunerat. Hi ha tasques que no corresponen als becaris. Igual l'envien al Carmel i els falta formació i informació. Van a una roda de premsa i no saben què preguntar. Aquí es veu la poca responsabilitat amb què exercim la professió.

"El periodista digital garantirà que la informació tingui un alt nivell de fiabilitat. O això o desapareixerem del mapa" (Ramentol)

És per manca d'especialització?

S.R.- També, també...

H.C.- Hi ha el cas d'un periodista, expert en esports, que va tornar dels Estats Units. El director d'un mitjà important va considerar que havia de fer política espanyola, que li donaria un nou toc. Naturalment, va fracassar.

"No pot ser que cadascú escrigui el que vulgui. Els periodistes han de tenir un codi deontològic i col·legiació obligatòria" (Ramentol)

S.R.- En el periodisme és fonamental ser expert. No parlaré d'especialització perquè té una connotació negativa, sembla d'una persona limitada i el periodista ha de tenir una cultura ampla. Com que el periodisme és una matèria immediata, ha de ser més expert que qualsevol altre, perquè si no el risc de cometre errors és altíssim.

H.C.- Per això has de tenir bons contactes. L'agenda personal és molt important.

El periodista d'un gabinet de premsa és com la resta de periodistes?

S.R.- Hi ha gabinets de premsa que es dediquen a ajudar els periodistes, els donen informació... i revistes d'institucions que realitzen una tasca periodis-

tica. En la regulació de la professió es considerarien periodistes.

La televisió digital terrestre és compatible amb la forma de fer periodisme propera al ciutadà? Es parla que una de les conseqüències que pot comportar és la supressió de televisions locals...

S.R.- Intentarem que no passi. A la Xarxa tothom pot donar informació, però en el moment en

què hi entro necessitaré algú que em digui que la informació procedeix d'un esforç professional i metodològic... El periodista es veurà com un intermediari i no com un protagonista social, que és on som ara. En el camp polític, pot facilitar la interacció. Els periodistes farem allò que hem de fer sempre: facilitar que el ciutadà connecti amb la realitat.

La intromissió tècnica en la professió pot canviar el paper del periodista?

S.R.- La tècnica està al servei de la informació. Si no facilita que el ciutadà obtingui informació no serveix per a res. És veritat que la tecnologia ens està configurant el nou món, però és un suport a partir del qual hem de millorar la possibilitat de fer arribar la informació al ciutadà. El periodista digital seguirà un codi deontològic i garantirà que la informació tingui un alt nivell de fiabilitat; o això, o desapareixerem del mapa, perquè per fer subjectivitats i coses ben escrites i brillants no es necessita ser periodista.

H. C.- Hem de tenir el paper de servidors públics. La paraula no m'entusiasma, però és per dir-ho ràpid. És un servei a la societat, encara que es faci des de canals privats. Em sembla molt correcte el que ha dit abans el Santi, que s'ha d'interpretar la informació.

Una altra cosa és aquell que aprofita la interpretació per dir el que es pensa.

Però això, pràcticament, ho fan tots els diaris.

H.C.-S.R. No, alguns diaris.

S.R.- He llegit les memòries d'un periodista, director de diari, que li diu a Aznar: "Ahora es tú hora". Però qui és aquest senyor per dir això? O aquella reunió de directors de diari, inversemblant a qualsevol altre país, decidint que havia de caure el govern de Felipe González. Això passa als Estats Units i tota aquella gent és empresonada. I aquí no solament ha succeït, sinó que se'n llueixen d'haver-ho fet.

Un altre debat obert és el treball als

mitjans públics i als privats.

S.R. Si tinguéssim regulada la professió, s'hauria de treballar de forma més o menys semblant. Sóc partidari de la permanència dels mitjans públics i forts, perquè el dia que els convertim

"Quan es treballa amb una cosa tan fràgil com la informació diària has de tenir la humilitat de reconèixer que la pots espifiar" (Huertas)

en independents podem garantir el pluralisme.

És a dir, que el sentit de públic ha de ser més ampli.

S.R.- Exactament. Defenso els públics, perquè la televisió digital haurà de convertir-se en motor de les aplicacions interactives que beneficien els ciutadans. No m'imagino una empresa privada facilitant que els ciutadans contactin amb el Parlament. I crec que els privats tenen un lloc important. Ara bé, per evitar la televisió escombraria cal regular la professió.

H.C.- Entenc la temptació del poder, però els mitjans públics han de mirar de no estar tan subjectes al poder.

S.R.- La paraula clau és desgovernamentalització del sistema públic.

H.C.- No sé si ho farem.

S.R.- No és per fer propaganda, però el projecte llei de la "Corpo" va per aquí...

H.C.- A veure si és veritat.

Els professionals dels mitjans públics ho demanen.

S.R.- Seria ideal treballar en una empresa pública en què el govern no pogués exercir pressió, molt millor que en una privada.

H.C.- Sense caure en ridiculeses. L'altre dia en un control de TV3 deien que el Govern surt més que l'oposició. Home, a tots els països el govern surt més que l'oposició! No podem caure

en l'infantilisme.

S.R.- Ni en el minutatge.

En Santiago Ramentol veu el futur del periodisme amb un cert optimisme. Està d'acord, senyor Huertas?

H.C.- No sóc possiblement tan optimista, però depèn molt dels professionals. Crec que als periodistes els falta auto crítica. No

em refereixo a la fe d'errors. Quan parles amb alguns professionals, sembla que siguin els portaveus d'una veritat absoluta, i quan es treballa amb una cosa tan fràgil com la informació diària, has de tenir la humilitat de

PERFIL

A **Santiago Ramentol** (Barcelona, 1948) el coneix tothom que ha estudiat a l'Autònoma. Bé, també el coneix molta gent que ha estudiat en altres universitats o que no ha estudiat. Doctor en Ciències de la Comunicació, professor titular de Comunicació Científica a la UAB, també imparteix cursos de doctorat i postgrau sobre diferents aspectes de la comunicació. Ha estat director de diversos mitjans. Actualment, és director general de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals del nou govern de la Generalitat. Ell viu aquest càrrec amb la mirada posada en les aules. Un dels seus darrers llibres: *Déu és raonable* (Ed. Mediterrània, 2004).

PERFIL

Per descobrir com és **Josep M. Huertas Clavería** (Barcelona, 1937) cal endinsar-se en *Cada taula, un Vietnam* (Ed. La Magrana, 1997), una sort de memòries des de mitjans dels seixanta fins al 1980. Alguns dels seus col·legues es reconeixen a la dedicatòria: "A Manuel Ibáñez Escofet, Jaume Fabre, Josep Martí Gómez, Pepe Encinas i Carles Geli perquè, com sabeu, els sentiments són més densos que l'aigua". Actualment, escriu a *La Vanguardia*, l'*Avui* i altres publicacions. Amb el seu fill, Guillem Huertas, ha iniciat una col·laboració que el temps dirà si serà tan fructífera com la que ha tingut amb Jaume Fabre sobre els barris barcelonins.

Ramentol i Huertas critiquen que els redactors en cap dels diaris canvin els titulars perquè busquen un major impacte.

reconèixer que la pots espifiar.

S.R.- En el món de la ciència sempre es té en compte que les coses poden ser falses. Aquest criteri de la ciència, que utilitza metodologies més segures i precises, no l'apliquen els periodistes i no s'entén, perquè aquests treballen molt més ràpid i amb una metodologia més caòtica. Sempre has de tenir la consciència que encara que hagi estat al màxim de precís, allò pot estar equivocat. Aquest és un element que ajuda a ser més exigent.

H.C.- Hi ha companys que no ho veuen. A mi aquest tema em preocupa molt. També li dono molt de valor al fet que les noves generacions haurien de tenir un mestre que en els diaris els guïi. I el que passa és que els caps de secció van tan menjats pel temps que no ho fan o no tenen ganes de fer-ho o no en saben. I els caps de secció sovint

són nomenats per la fidelitat al director i no per les seves qualitats professionals.

S.R.- Hi ha una cosa que em preocupa de les facultats i és que posen molt d'èmfasi en l'estil del redactor, la construcció de les frases i les faltes

“La gent experta en un tema descobreix els errors d'un diari. Els mitjans estan plens d'errors” (Ramentol)

d'ortografia. El periodista ha de comunicar bé, però sobretot ha de comunicar coses precises, fiables.

H.C.- Mireu molts textos publicats i veureu imprecisions. A vegades, no saps ni qui ho ha dit, ni quan ho ha dit, ni per què.

S.R.- La gent experta en un tema descobreix els errors d'un diari. Els

mitjans estan plens d'errors. En un primer moment, els defensors dels lectors del que parlaven era de la mala utilització del llenguatge, de faltes d'ortografia; el debat era si hi havia massa anglicismes...

La conversa continua amb la tendència dels redactors en cap a canviar els titulars “perquè produeixin més impacte”. “Es desnaturalitza la notícia”. “Tenen aquesta obsessió”. “Es posa en qüestió la piràmide invertida i la notícia s'ha de construir en forma d'interès decreixent perquè la gent pugui tallar on vulgui”. “El titular té molta importància”. “Hi ha molt poca gent que llegeix la notícia sencera, això està demostrat: el 90% només llegeix els titulars” (...)